

АФІЦЫЙНЫЯ СУСТРЭЧЫ
2 стар.

САЦЫЯЛЬНЫ РАКУРС
ЧЫЙ КЛОПАТ
ЛЭДАРАўЛЕННЕ ДЗЯЦЕЙ?
2 стар.

СПОРТ:
МОТАКРОС, ФУТБОЛ
2 стар.

Леанід Маракоў

ВЫНІШЧЭННЕ

КАЛУЖСКІЯ ЗНАХОДКІ
Васіль ПУЦКО
ПРА ЗНІКШЫЯ ТВОРЫ
БЕЛАРУСКАГА МАСТАЦТВА
4 стар.

ПУНКТ ГЛЕДЖАННЯ
Леанід МАРАКОЎ
"ПЯЦЬ ХВАЛЬ ВЫНІШЧЭННЯ"
7 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ
ПАЭТЫЧНЫЯ СПРОБЫ
БЕЛАРУСАЎ МАЛДОВЫ
6 стар.

АНДЭГРАЎНД
ТВОРЧЫ ДЭБЮТ Алены
ГОРМАШ
8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

31 мая 2000 года
Цана 75 рублёў

№ 22 (2684)

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі
Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

ПАДЗЕЯ

ТРЭЦІ МІЖНАРОДНЫ КАНГРЭС БЕЛАРУСІСТАЎ

Польскі інстытут у Мінску, Харытатыўны фонд (Англія) і асабіста прафесар Анджэй Цеханавецкі (Англія).

Напярэдадні ўрачыстага адкрыцця кангрэса адбылася прэзентацыя кнігі удзельнікаў, а таксама зборнікаў "Беларусіка-14" і "Беларусіка-15", падрыхтаваных Скарынаўскім цэнтрам.

Ранкам 22 мая ў зале пасяджэнняў АДДЗЯЛЕННЯ ГУМАНАТАРНЫХ НАУК і МАСТАЦТВАЎ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ АКАДЭМІІ НАУК БЕЛАРУСІ прафесар Адам Мальдзіс адкрыў пленарнае пасяджэнне. Прагучалі віншаванні ад сузаснавальнікаў асацыяцыі, і пачалася напружаная праца. Хаця першыя гадзіны пасля адкрыцця кангрэса часам больш нагадвалі ўзрушаную святочную атмасферу доўгачаканай сустрэчы старых сяброў. Ды як жа інакш, калі ў праграме кангрэса значацца імёны Зоры і Вітаўта Кіпеляў (ЗША), Радзіма Гарэцкага, Надзеі Высоцкай, Уладзіміра Конана, айца Аляксандра Надсона (Англія), Яна Чыквіна, Вальдэмара Дзюга, Яўгена Мірановіча (Польшча), Раісы Жук-Грышкевіч (Канада), Рыгора Піўтарака (Украіна), Анатоля і Валянціна Грыцкевічаў, Аліцыі Борута-Садкоўскі (ЗША), Монікі Банькаўскі-Цюліг (Швейцарыя), Цімафея Ліякумовіча (ЗША), Алега Лойкі, Аляксандра Баршчэўскага з Польшчы, Янкі Запрудніка (ЗША), Веры Рыч з Лондана...

Ды ці пералічыш амаль тры сотні ўдзельнікаў, кожны з якіх адметная постаць, адзначаная высокімі навуковымі рэгаліямі. Пасля пленарнага пачаліся пасяджэнні секцый: "Хрысціянства і Беларусь", "Францішак Скарына і еўрапейская культура", "Мовазнаўства", "Гісторыя", "Літаратуразнаўства", "Культуралогія, мастацтвазнаўства" і так званыя "круглыя сталы": "Беларусь — Балтыя", "Бе-

ларусь — Украіна", "Беларусь — Расія", "Беларусь — Польшча", "Беларусь — краіны Заходняй і Цэнтральнай Еўропы".

Было вельмі прыемна бачыць сярод удзельнікаў кангрэса чытачоў і аўтараў нашай газеты, чуць іх прыязныя водгукі пра штотыднёвік. Так, апостальскі візітатар для беларусаў-католікаў, дырэктар Беларускай бібліятэкі імя Ф. Скарыны ў Лондане айцец Аляксандр Надсон не толькі прыязна выказаўся ў адрас рэдакцыйнага калектыву, але і адзначыў культурны раздзел "Голасу Радзімы". На кангрэсе спадар Надсон выступіў з дакладам "Праблемы перакладу літургічных тэкстаў". Гэты аспект цікавіць многіх даследчыкаў як праваслаўнай, так і каталіцкай плыні. Напрыклад, біскуп Антоній Дзямянка з Гродна, які мае непасрэднае дачыненне да справы беларусізацыі літургіі ў беларускіх касцёлах, выказаў сваё станоўчае стаўленне да адзначанага працэсу. Дарэчы, яго выступленне прагучала на добрай беларускай мове. Тэма навуковага даклада біскупа — "Рыма-каталіцкі касцёл на Беларусі".

Каталіцкага свяшчэнніка падтрымаў праваслаўны: айцец Сергій Гардун з Мінска падрыхтаваў выступленне на тэму "Праблемы перакладу Святога Пісання на беларускую мову".

Увогуле ўражае разнастайнасць тэм навуковых дакладаў, прапанаваных кангрэсу. У сваім уступным слове Адам Мальдзіс адзначыў: кола беларусістаў пашыраецца, і яму вельмі прыемна бачыць у зале маладыя зацікаўленыя твары. Беларусізнаўства рушыць у заўтрашні дзень.

НА ЗДЫМКУ: старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў Адам МАЛЬДЗІС.

Галіна УЛЦЕНАК.
Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Ветразі на Свіслачы.
Фота Уладзіміра СІДАРОВІЧА.

ФЕСТИВАЛІ

КІНО "ЗАЛАТОГА ВІЦЗЯ". У Маскве праходзіць дзевяты Міжнародны кінафестываль "Залаты віцязь". На ім прадстаўлены і работы беларускіх кінематаграфістаў: мастацкі фільм "Губернатар" рэжысёра Я. Мацвеева (сумесная вытворчасць Расіі і Беларусі), дакументальны фільм "Свечка на ўзвышшы" рэжысёра М. Жданоўскага, анімацыйны фільм "Церам-церамок" А. Ленкіна, "Фантазёрка" Т. Жыткоўскай, "Дзіўная вярэра на куццю" І. Кадзюковай і іншыя.

Па меркаванню намесніка міністра культуры Беларусі Юрыя Цвяткова, найбольш шансаў атрымаць узнагароды ў аічынных стваральнікаў анімацыйных фільмаў.

Дэвіз фестывалю "За маральныя, хрысціянскія ідэалы. За ўзвышэнне душы чалавека" стаў прыцягальным для кінематаграфістаў з 35 краін свету: Расіі, Беларусі, Украіны, Югаславіі, Польшчы, Румыніі, Чэхіі, Славакіі, Грузіі, Грэцыі, Малдовы, Венгрыі, ЗША, Італіі, Англіі, Аўстраліі, Германіі, Францыі, Японіі, Кітая і іншых.

Таццяна КУВАРЫНА.

СЮРПРЫЗЫ НАДВОР'Я

**ТО ЗАМАРАЗКІ,
ТО ПАЖАРЫ**

● **Ірына ГАЙ.**

Прырода ў апошнія гады ўвесь час падкідвае непрыемныя сюрпрызы. Два гады назад ішлі зацяжныя дажджы, праносіліся ураганы. Затым стаяла працяглая спякота.

А сёлета ў маі, пасля красавіцкай спякоты, ударылі замаразкі. Яны нанеслі вялізную шкоду сельскагаспадарчым пасевам у Беларусі. Па даных Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання, у краіне загінула каля 600 тысяч гектараў пасеваў, у асноўным азімых. Асабліва пацярпелі Брэсцкая і Мінская вобласці. Участкі, што загінулі, прыйшлося перасяваць.

І разам з тым у многіх раёнах Беларусі ў сувязі з вельмі сухім надвор'ем гараць тарфянікі, узнікаюць лакальныя пажары ў лясках. Аднак чуткі аб нібыта павышаным узроўні радыяцыі не маюць пад сабой ніякіх падстаў. Аб гэтым паведамлілі ў штабе грамадзянскай абароны Мінска. Памочнік начальніка штаба адзначыў, што ўзровень радыяцыйнага фону ў сталіцы складае 12—14 мікраэрэнтген пры дапушчальнай норме — 20 мікраэрэнтген.

Паводле інфармацыі, атрыманай у Рэспубліканскім цэнтры радыяцыйнага кантролю і маніторынгу прыроднага асяроддзя Дзяржкамгідрамета, радыяцыйны фон на тэрыторыі нашай краіны — у межах нормы. Лясныя пажары, якія цяпер бушуюць у раёнах Гомельскай вобласці, не робяць істотнага ўплыву на радыяцыйны фон.

БелТА.

**НА БЕЛАРУСІ ПАДПІСАЦЦА
МОЖА КОЖНЫ!**

Індэкс 63854, кошт на II паўгоддзе — 2 184 рублі.

**У МІНСКУ ЗАЎСЭДЫ МОЖНА
НАБЫЦЬ У МАГАЗІНЕ № 2
"БЕЛСАЮЗДРУКУ" — праспект
Ф. СКАРЫНЫ, 44.**

**"ГР" УКЛЮЧАНЫ ў ПАДПІСНЫЯ
КАТАЛОГІ РАСІІ, УКРАІНЫ,
ЛІТВЫ, КАЗАХСТАНА,
КЫРГЫЗСТАНА.**

АФІЦЫЙНЫЯ СУСТРЭЧЫ

МІНСК З АФІЦЫЙНЫМ ТРОХ-ДЗЕННЫМ ВІЗИТАМ НАВЕДАЛА ДЭЛЕГАЦЫЯ РЭСПУБЛІКІ КАЗАХСТАН НА ЧАЛЕ З ПРЭЗІДЭНТАМ КРАІНЫ НУРСУЛТАНАМ НАЗАРБАЕВЫМ. Гэта другі па ліку афіцыйны візіт казахстанскага лідэра ў Беларусь. Першы адбыўся больш як чатыры гады таму — у студзені 1996 года.

Адзін з цэнтральных пунктаў візіту Нурсултана Назарбаева — перагаворы з Прэзідэнтам Беларусі Аляксандрам Лукашэнкам. Прэзідэнт правялі сустрэчу сам-насам, а затым прайшлі перагаворы дэлегацыі дзвюх краін у пашыраным саставе. Пасля іх заканчэння падпісана міжуродавае Пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне атэстацыі

навуковых і навукова-тэхнічных кадраў вышэйшай кваліфікацыі, а таксама Пагадненне аб усталяванні гандлёва-эканамічных, навукова-тэхнічных і культурных сувязей паміж гарадамі Мінск і Астана. У Доме ўрада адбылася сустрэча прэм'ер-міністраў Беларусі і Казахстана, на якой абмеркаваны канкрэтныя аспекты двухбаковага гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва.

23 мая Нурсултан Назарбаеў прыняў удзел у пасяджэнні Міждзяржаўнага савета дзяржаў — удзельніц Мытнага саюза. А 24 мая — у пасяджэнні Савета калектыўнай бяспекі ў Выканаўчым камітэце СНД.

Сярод іншых пунктаў праграмы знаходжання прэзідэнта Казахста-

на ў Мінску — сустрэча з прафесарска-выкладчыцкім саставам і студэнтамі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, наведванне вытворчага аб'яднання "Інтэграл", а таксама пасольства Рэспублікі Казахстан у Мінску.

Неабходна адзначыць: цяпер Казахстан з'яўляецца адным з галоўных партнёраў Беларусі сярод дзяржаў СНД, што выразна праяўляецца як у сферы знешняй палітыкі, так і ў галіне гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва. Рэспубліка займае трэцяе месца сярод краін Садружнасці па аб'ёму гандлёвага абароту з нашай краінай, уступаючы толькі Расіі і Украіне. У 1999 годзе тавараабарот з Казахстанам склаў 40,856 мільёна долараў ЗША, пры гэтым беларускі экспарт быў эквівалентны 28,365 мільёна долараў, імпорт — 12,491 мільёна.

Паміж Беларуссю і Казахстанам падпісана больш як 30 міждзяржаўных дагавораў і пагадненняў, сярод якіх значная колькасць — дакументы эканамічнага характару. З восні мінулага года ўступіла ў дзеянне Пагадненне аб прынцыпе спагнання ўскосных падаткаў пры экспарце і імпарце тавараў. Ва ўзаемаадносінах з Казахстанам ажыццяўляецца рэжым спагнання ўскосных падаткаў па прынцыпу "краіны прызначэння". Гэта павышае канкурэнтаздольнасць беларускіх і казахстанскіх тавараў, пашырае магчымасці ўзаемага гандлю.

Вадзім МІЛІЦЫН, БелТА.

Нурсултану НАЗАРБАЕВУ дыплом ганаровага доктара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ўручае рэктар БДУ Аляксандр КАЗУЛІН.

САЦЫЯЛЬНЫ РАКУРС

ЧЫЙ КЛОПАТ — АЗДАРАЎЛЕННЕ ДЗЯЦЕЙ?

У грамадскім прэс-цэнтры Дома прэсы прайшоў "круглы стол" на тэму "Аздараўленне дзяцей — клопат дзяржавы". Праўда, адзіным прадстаўніком дзяржаўных структур на ім быў начальнік упраўлення медыка-сацыяльнай рэабілітацыі і санаторна-курортнага лячэння Міністэрства аховы здароўя Беларусі Віктар Калбанаў. Ён падкрэсліў, што аздараўленне павінна быць няспынным працэсам. 18 беларускіх дзіцячых санаторыяў праводзяць не аздараўленне, а рэабілітацыю. Гэта значыць, што на іх могуць разлічваць зусім хворыя дзеці. Летась, дарэчы, у іх адпачыла 2 238 дзяцей (сярод якіх 1 760 інвалідаў).

Віктар Калбанаў звярнуў увагу на недастатковасць абгрунтавання самога паняцця "аздараўленне" і заўважыў, што яно не з'яўляецца галоўным клопатам сістэмы аховы здароўя. Але ж варта нагадаць, што ўсе беларускія дзеці з забруджаных і фармальна чыстых раёнаў Беларусі на самай справе пацярпелі ад чарнобыльскай трагедыі і жывуць у экалагічна небяспечнай зоне. Таму ім усім, асабліва жыхарам буйных гарадоў, неабходна выязджаць на прыроду і аз-

дараўляцца. Ці ёсць у звычайных грамадзян такія магчымасці?

У Беларусі пры вялікіх прадпрыемствах працуюць лагеры адпачынку. Супрацоўнікі заводаў і фабрык маюць значныя скідкі, калі набываюць туды пуцёўкі. Але служачыя, настаўнікі, медыкі, якія маюць вельмі невялікую зарплату, павінны плаціць поўную цану. У рэшце рэшт большасць сем'яў не мае магчымасці адправіць дзіця ў лагер больш як на 20 дзён. У асноўным маленькія гараджане едуць на вёску (калі ёсць да каго), на дачы.

Хоць неяк разраджае сітуацыю дзейнасць аб'яднанняў, фондаў, якія вывозяць дзяцей на адпачынак за мяжу. Дырэктар Рэспубліканскага дзіцячага дабрачыннага аб'яднання "Свет для дзяцей" Тамара Шчукіна лічыць, што тэрмін аздараўлення павінен быць як мага больш працяглым. Гэтая арганізацыя вывозіць дзяцей у Італію і Іспанію мінімум на два, максімум на тры месяцы круглы год. Летась ёй удалося аздаравіць 2 000 дзяцей. Дабрачынны італьянскі фонд "Дапаможам ім жыць" працуе на Беларусі дзевяты год з аслабленымі дзецьмі, якія пакутуюць

на розныя хранічныя захворванні (выехала 6 000 дзяцей). Значную частку з іх складаюць сіроты.

Кожнае лета 500 дзяцей адпачывае за мяжой, дзякуючы Беларускаму таварыству дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Асабліваць працы таварыства ў тым, што яно працуе толькі з фондамі Італіі, Швецыі, Германіі, якія прымаюць дзяцей абсалютна бясплатна. Дзейнасць фондаў не абыходзіцца без праблем. Здараецца, вывозяць адных і тых жа дзяцей па некалькі разоў. Справа ў тым, што аб гэтым просяць менавіта італьянскія сем'і. Іх вельмі цяжка пераканаць, што на Беларусі шмат дзяцей, якія ніколі ў жыцці не пакідалі краіну.

У Беларусі разумеюць, што нельга спекуляваць на чарнобыльскай катастрофе, але ўвесь свет павінен ведаць, што гэтая праблема актуальная для Беларусі і сёння. І калі нехта (мне б хацелася, каб гэта была мая краіна з сур'ёзнай праграмай аздараўлення дзяцей) зацікаўлены падтрымаць дзяцей, дапамагайце.

Алена СПАСЮК.

Карысную і нялёгкаю ў наш складаны час справу — стварыць беларускі дзіцячы аздараўленчы цэнтр на чарнаморскім узбярэжжы — распачалі грамадскае аб'яднанне Беларуска-сацыяльна-экалагічны саюз "Чарнобыль" (прэзідэнт Васіль Якавенка), краснадарскае прадпрыемства "Чарнобыль — Поўдзень — Рэкрэацыя" (заснавае беларускі, генеральны дырэктар Васіль Касінец) і міжнародная грамадская арганізацыя "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына" (прэзідэнт — Радзім

ЗДРАЎНІЦА ЛЯ ГЕЛЕНДЖЫКА

Гарэцкі). Па задуме заснавальнікаў гэтага праекта, цэнтр павінен аздараўляць дзяцей на працягу ўсяго года. Клопатамі ініцыятараў ужо атрымана 2 гектары зямлі ў доўгатэрміновую арэнду ў вельмі прыдатным для гэтай мэты месцы — каля пасёлка Дзіўнаморскае, што за 6 кіламетраў ад знакамітага курортнага Геленджыка. Сябры ўправы "ЗБС "Бацькаўшчына" і Беларускага сацыяльна-экалагічнага саюза

"Чарнобыль" абмеркавалі далейшыя крокі — подступы да здзяйснення гэтай задумы, свае магчымасці.

Ініцыятары праекта праз беларускія сродкі масавай інфармацыі ("Настаўніцкую газету", "Звязду", "Знамя юности" і іншыя) звярнуліся да падлеткаў, настаўнікаў, спецыялістаў з заклікам выказаць свае меркаванні, якія дапамогуць зрабіць гэты цэнтр не толькі выдатнай аз-

■ Праблемы беларуска-расійскіх узаемаадносін былі абмеркаваны ў ходзе сустрэчы Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка з кіраўніком расійскай дзяржавы Уладзімірам Пуціным. Яна адбылася ў першай палавіне дня 23 мая ў фармаце "сам-насам" адразу пасля прыезду расійскага лідэра ў Мінск для ўдзелу ў пасяджэннях Міждзяржаўнага Савета і сесіі Савета калектыўнай бяспекі СНД.

■ Звыш дзесяці пытанняў, якія тычацца далейшага развіцця супрацоўніцтва ў розных сферах, а таксама абрання кіраўнікоў органаў кіравання інтэграцыяй, было разгледжана на пашыраным пасяджэнні Міждзяржаўнага Савета Мытнага саюза, якое прайшло 23 мая ў Мінску. Удзел у ім прынялі кіраўнікі Беларусі, Расіі, Казахстана, Кіргізіі і Таджыкістана — Аляксандр Лукашэнка, Уладзімір Пуцін, Нурсултан Назарбаеў, Аскар Акаеў, Эмаамлі Рахмонаў, а таксама старшыні ўрадаў гэтых краін, кіраўнікі знешнепалітычных ведамстваў і іншых міністэрстваў.

СПОРТ

ФУТБОЛ. Удала выступае жаночая зборная Беларусі ў адборачным турніры чэмпіянату свету. Беларускі з лікам 7:0 выйгралі ў саперніц з Эстоніі.

МОТАКРОС. 35-ты традыцыйны міжнародны мотакрос памяці Героя Савецкага Саюза Міная Шмырова прайшоў на трасе ў Тулаве пад Віцебскам. У ім прынялі ўдзел каля 100 спартсменаў з Расіі, Літвы і Беларусі, якія саборнічалі ў пяці класах матацыклаў.

Адзін з пераможцаў заезду ў класе 65 кубічных сантыметраў віцэбялінін Барыс ЛУКОМСКІ.

МЯСЦОВАЯ ЎЛАДА

Мы прывыклі ва ўсіх бедках вінаваціць уладу. З аднаго боку, менавіта ад яе ў значнай ступені залежыць наш дабрабыт. Але ж, калі паглядзець з іншага боку, то без асабістых намаганняў наўрад ці атрымаецца гэтае шчаслівае жыццё-быццё. Тое, што прыйшло проста так, без намаган-

«БУДЗЕМ

няў, як правіла, і праходзіць хутка.

І ўсё ж такі цікава, чым займаецца "вясковая ўлада" — самы пачатак усёй іерархіі. Каб паглядзець і пагутарыць з адным з яе радавых прадстаўнікоў, я прыехала ў звычайную, не вельмі вялікую вёску Далёкія, што на Браслаўшчыне. З прыемнасцю для сябе адзначыла: парадак тут наведзены. Вось што расказаў мне старшыня сельскага Савета дэпутатаў Аляксандр ЛАРЧАНКА.

— У гэты цяжкі эканамічны час мы стараемся разам з жыхарамі вёсак, кіраўнікамі калгасаў, мясцовых прадпрыемстваў вырашаць самую розныя пытанні сацыяльна-эканамічнага напрамку. Напрыклад, нядаўна мы разгледзелі на адным з пасяджэнняў выканкама сесіі сельсавета праблемы пажылых людзей, прааналізавалі выкананне праграмы сацыяльнай дапамогі адзінокім старым на тэрыторыі сельсавета.

Вядома, каб атрымаць станоўчыя зрухі, трэба больш узаемадзейнічаць, сустрэцца з насельніцтвам. З гэтай мэтай восенню і вясной праводзіцца сход, дзе прысутнічаюць і мясцовая ўлада, і прадстаўнікі раённага выканаўчага камітэта. Так было вырашана пытанне забеспячэння газам

СУД ДЫ СПРАВА

ВЫНЕСЕНЫ ПРЫГОВОР ПА СПРАВЕ Міхаіла ЧЫГІРА

Мінскі гарадскі суд 19 мая прыгаварыў Міхаіла Чыгіра да трох гадоў пазбаўлення волі з адтэрміноўкай выканання прыговору на два гады.

Былому старшыні праўлення АКБ "Белаграпрамбанк", а пазней кіраўніку беларускага ўрада забаронена таксама на працягу пяці гадоў займаць пасады, звязаныя з выкананнем арганізацыйна-распарадчых функцый. Ён абавязаны не мяняць месца жыхарства.

Суд прызнаў вінаватым Міхаіла Чыгіра ў перавышэнні службовых паўнамоцтваў на пасадзе прэм'ер-міністра. Ён абавязаны кампенсаваць урон, нанесены дзяржаве, у памеры больш як 209 мільёнаў дэнамінаваных рублёў.

Асуджаны не лічыць сябе вінаватым і збіраецца звярнуцца ў Вярхоўны Суд, каб дабіцца апраўдальнага прыговору.

БелТА.

ПУНКТ ГЛЕДЖАННЯ

Ужо дзесяць гадоў японскі фонд "Чарнобыль" аказвае дабрачынную дапамогу жыхарам тых раёнаў Гомельскай вобласці, што пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС. Нядаўна ў Гомелі пабываў прэзідэнт фонду Мінору Камата, які прывёз для абласной клінічнай бальніцы дыягнастычнае абсталяванне на 1,5 мільёна долараў.

НА ЗДЫМКУ: старшыня Гомельскага аблвыканкама Мікалай ВАЙЦЯНКОЎ уручае пісьмо з падзякай Мінору КАМАТА.

Леанід Маракоў

ВЫНІШЧЭННЕ

ПЯЦЬ ХВАЛЬ ВЪНІШЧЭННЯ

ба, навуковага супрацоўніка Камісіі Заходняй Беларусі АН БССР, публіцыста **Лявона Бабровіча**. Усяго 17 траўня 1934 года расстраляна 15 чалавек.

АПОШНІМІ літаратарамі, якіх знішчылі ў "амерыканцы", былі адзін з першых, каго большавікі арыштавалі (іронія лёсу), — **Кастусь Езавітаў** і публіцыст **Іван Філістоў**.

ПЕРШЫМ у ссыльцы загінуў паэт **Уладзімір Жылка** (01.03.1933). Апошнім — празаік **Барыс Мікуліч** (17.06.1954).

ПЕРШАЯ хваля арыштаў беларускіх літаратараў (пра арышты, праведзеныя польскімі ўладамі ў Заходняй Беларусі ў 1927—1929 гадах, калі былі арыштаваны Ф. Акіньчыц, А. Альшэўскі, Я. Бабровіч, А. Галавінскі, Х. Ільшэўч, Ф. Караваяцкі, С. Клішэўч, М. Краўцоў, А. Луцкевіч, Я. Мамонька, М. Машара, П. Мятла, С. Новік-Пяюн, У. Паўлюкоўскі, П. Пестрак, В. Рагуля, С. Рак-Міхайлоўскі, Б. Тарашкевіч, С. Хмара і іншыя, трэба гаварыць асобна) пачалася ў канцы чэрвеня 1930 года. На працягу двух месяцаў былі арыштаваны больш за пяцьдзесят таленавітых сыноў Беларусі: А. Адамовіч, М. Азбукін, А. Бабарэка, П. Бузук, М. Грамыка, У. Дубоўка, А. Дудар (у ссыльцы), Я. Дыла, Ф. Ждановіч, У. Жылка, В. Ластоўскі, Я. Лёсік, С. Некрашэвіч, У. Пчэта, А. Сак, Я. Пушча, В. Шашалевіч, Б. Эпімах-Шыпіла, Аляксандр і Іван Цвікевічы, браты Максім і Гаўрыла Гарэцкія, Чэслаў і Леапольд Родзевічы...

ДРУГАЯ моцная хваля арыштаў пачалася 23 лютага 1933 года. Толькі за адну ноч нкўсаўцы арыштавалі дзесяць беларускіх пісьменнікаў: С. Астрэйку, З. Віталіна (Сергіевіча), Ф. Гінтаўта, У. Дудзіцкага, М. Кавыла, Л. Калюго, С. Ліхадзёўскага, М. Лужаніна, С. Русаковіча, Ю. Таўбіна (?).

ТРЕЦЬЯ і самая "доўгая" хваля арыштаў пачалася (па так званай "разнарядке") ўвосень 1936 года і працягвалася да пачатку сярэдзіны 1938 года. За паўтара года рэпрэсіравана больш за дзвесце чалавек (шмат хто паўторна): А. Адамовіч, М. Азбукін, М. Аляхновіч, З. Астапенка, А. Бабарэка, М. Багун, С. Баранавіч, П. Бузук, Я. Бяганская, А. Вольны, І. Воўк-Левановіч, П. Галавач, У. Галубок, Ц. Гартны, браты Максім і Гаўрыла Гарэцкія, С. Грахоўскі, А. Дудар, У. Дубоўка, А. Дзяржач, Ф. Ждановіч, І. Замочін, М. Зарэцкі, А. Званок, В. Каваль, У. Клішэўч, Т. Кляшторны, Ф. Куляшоў, В. Ластоўскі, А. Сак, Т. Лебда, Я. Лёсік, Ю. Лявонны, В. Маракоў, Б. Мікуліч, Я. Нёманскі, А. Пальчэўскі, М. Пятуховіч, П. Пруднікаў, С. Рак-Міхайлоўскі, Я. Скрыган, Л. Случанін, А. Смоліч, В. Сташэўскі, М. Сяднёў, А. Сянкевіч, Б. Тарашкевіч, Ю. Таўбін, У. Хадька, І. Харык, В. Хомчанка, М. Чарот, К. Чорны, С. Шушкевіч...

ЧАЦВЕРТАЯ хваля арыштаў пачалася ўвосень 1939 года, пасля ўз'яднання з Заходняй Беларуссю. Арыштавалі Ф. Абрантовіча, Я. Бабровіча, Я. Найдзюка, Ф. Кушала, М. Краўцова, В. Багдановіча, А. Луцкевіча, А. Уласава, І. Баранкевіча, Я. Пазыяка, У. Самоілу, В. Жук-Грышкевіча, С. Новіка-Леона, В. Рагулю, С. Сахарова, Я. Станкевіча, П. Сыча, А. Уласава, С. Хмару, Я. Чабора... Лёс злітаваўся толькі над М. Танкам, В. Таўлаем і яшчэ некалькімі "заходнікамі".

ПЯТАЯ хваля арыштаў пачалася ў канцы 1944 года і працягвалася амаль да самай смерці І. Сталіна. Арыштоўвалі выцягнутыя з Захаду падманам або сілай "уцекачоў" (М. Байкова, К. Езавітава, Т. Лебяду, Л.

таратараў Беларусі, якіх рэпрэсіравалі ўлады царскай Расіі і савецкай дзяржавы, польскія, нямецкія і іншыя рэжымы. Сёння з дазволу аўтара мы змяшчам уступ да "Спісу рэпрэсіраваных беларускіх літаратараў" з некаторымі скарачэннямі.

Украіне было рэпрэсіравана каля пяцісот літаратараў (загінула больш за сто пяцьдзесят). У Расіі каля 600. У гутарцы з журналістам штотыднёвіка "Книжное обозрение" Э. Белтаў расказаў: "Вопреки моим предположениям репрессированных русских литераторов оказалось меньшинство. Из тысячи погибших (маецца на ўвазе увесь СССР; усяго, паводле даных Э. Белтава, у час культуры асобы было рэпрэсіравана каля дзвюх тысяч літаратараў. — Л. М.) примерно семьсот — писатели союзных и автономных республик. По национальным литературам был нанесен такой сокрушительный удар, что некоторые из них от него еще не оправались и вряд ли оправятся в ближайшее время".

ВЫНІК: з 2000 рэпрэсіраваных у СССР літаратараў каля 500 (чвэрць) прыпадае на Беларусь, колькасць насельніцтва якой складала ў час рэпрэсіі ў СССР менш за 5 працэнтаў.

...Першага жніўня 1937 года на вялікім вогнішчы ў "амерыканцы" гарэла некалькі дзесяткаў тысяч (!) рукапісаў. Гарэлі творы, якія не "праскочылі" цензуру або пісаліся "у стол" для нас, нашчадкаў. Гарэлі рукапісы М. Багуна, С. Баранавых, А. Вольнага, П. Галавача, У. Галубка, Ц. Гартнага, М. Гваздова, С. Дарожнага, А. Дзеркача, А. Дудара, М. Зарэцкага, С. Знаёмага, В. Кавала, Т. Кляшторнага, Дз. Курдзіна, Ю. Лявоннага, В. Марокова, Я. Нёманскага, З. Піваварава, С. Ракіты, А. Розны, В. Сташэўскага, Б. Тарашкевіча, У. Хадькі, І. Харыка, М. Чарота, В. Шашалевіча і многіх іншых. Гарэла амаль уся спадчына пісьменнікаў "першага прызыву". Няма чалавека — няма толькі адной праблемы. Няма рукапісаў — няма паэтаў, няма гісторыі, няма народа!

А высплюю "рукапісы не гараць" я цяпер не веру...

Леанід МАРАКОЎ,
1997—2000 гады.

P.S. Пры падрыхтоўцы спісаў вялікую дапамогу я атрымаў ад старэйшых нашых пісьменнікаў С. Грахоўскага, П. Пруднікава, вядомых даследчыкаў У. Адамюшкі, А. Мальдзіса, У. Міхнюка, Л. Савік, Я. Саламевіча, В. Скалабана, Я. Янушкевіча, супрацоўнікаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, Беларускай энцыклапедыі, Нацыянальнага архіва Беларусі, Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва, Дзяржаўнага літаратурнага музея Я. Купалы, іншых дзяржаўных і грамадскіх арганізацый.

Адзначым, што ў спісы не ўключаны літаратары, біяграфічныя звесткі пра якіх не былі апрацаваны да моманту здачы матэрыялу ў друк: Г. Аляксандраў, Рыгор Бахта, Пётра Беларусі (Яленскі), Ганна Брэская, Сяргей Вусел, П. Вяліна-Падгаецкі, Язэп Вазьрны (брат У. Дубоўкі), Міхась Ключановіч, Міхась Каршук, Аляксандр Крапачоў, Аляксандр Круталевіч, Годар Курбацкі, М. Лявоніч, Антон Лёсік, Янка Марук, Аляксандр Некрашэвіч, Мікола Нікіцін, Уладзімір Прыбыткоўскі, Аляксей Сідарэнка, П. Харламовіч, Лявон Цвяткоў, Антон Цвяткоўскі, Мікалай Чарнушэвіч, Хведар Чарнышэвіч (усяго каля пяцідзесяці чалавек).

Аўтар будзе вельмі ўдзячны сваякам рэпрэсіраваных, даследчыкам, рэдактарам за дапамогу па ўдакладненні прыведзеных даных і паведамленне новых звестак.

даволі-такі вялікі ўціск, каб прыпыніць наш праект. Мы, дарэчы, ліцэнзію на радыёвяшчанне атрымалі толькі з другога заходу. Так што праект наш не дзяржаўны, наша радыёстанцыя ёсць прыватная, створаная васьмю асобамі: чацьвёра літоўскіх і чацьвёра беларускіх грамадзянаў.

— Такім чынам, у сваіх перадачах вы імкнецеся быць палітычна нейтральнымі?

— Так. Хаця былі спробы пэўных палітычных дзеячоў зь беларускай апазыцыі, якія хацелі-б быць вялікімі нашымі сябрамі, нека паўплываць на змест перадачы, на кола нашых аўтараў, дзеля таго, каб абараняць свае партыйныя ды ідэалагічныя інтарэсы. Тут ужо былі пэўныя напружанні. Аднак мы разумеем, што сама беларуская апазыцыя доволі раздробленая, і было-б проста глупствам абараняць толькі адзін ейны накірунак. На нашым канале павінны выказацца людзі самых разнастайных сьветапоглядаў. Мажліва, для паўтары карціны (тут мы яшчэ ня вызначыліся) мы дамо на сваём канале і паўгадзіны Мінскага радыё, каб наш слухач мог-бы ва ўсім спектры мець і пункт гледжання афіцыйных уладаў Беларусі, вучыўся аналізаваць падзеі.

— Ці не хацелі-б вы бліжэй пазнаёміцца з кіраўнікамі і сябрамі беларускіх суполак Літвы? Наша арганізацыя, Віленскі цэнтар грамадскіх ініцыятываў "Дэмакратыя для Беларусі", парупілася-б, каб арганізаваць дзеля гэтага круглы стол...

— З задавальненнем. Я, як каардынатар праекту, лічу, што такія сустрэчы неабходныя. Аднак рабіць такую сустрэчу мэтазгодна тады, калі нашая мэйсцова перадача будзе ўжо мець ня менш гадзіны эфірнага часу, г. зн. крыху пазней.

— Апошняе. Што Вы думаеце пра сытуацыю ў Беларусі?

— Сытуацыя сумная. Апошнія жорсткія паводзіны беларускіх уладаў з удзельнікамі Марша свабоды паказваюць, што наўрад ці афіцыйны Мінск будзе шукаць кампрамісаў, наўрад ці магчымы сапраўдны свабодны дыялёг уладаў з апазыцыяй... Але што можам зрабіць мы? Ніхто ня вырашыць лёс Беларусі, калі гэтага ня зробіць самі беларусы. Мы толькі можам нейкім чынам спрыяць дэмакратычным пераўтварэнням у суседняй з намі краіне. І адзін з метадаў — лепшае інфармаваньне, што мы і робім у рамках нашага праекту.

"Рунь"
(газета беларускай Літвы).

АНДЭГРАЎНД. ФОТАНАТАТКІ Алёны ГОРМАШ

ЯКАЯ БЫВАЕ РАДЗІМА

■ З вышыні птушынага палёту ўглядаюцца ў праваслаўную Беларусь чырвоныя дакорлівыя цагліні каталіцкага касцёла. Чарада душ, чапляючы крыламі крыжы, ляціць на ўсход, да сонца.

■ Свідравіна ў плоці люмпена на праспекце Скарыны выпусціла з клетак армію зрытрацытаў, і зараз гемаглабінавы свет сатрэ ў мазгавой звільне нацыі слова, якому нас дарэмна вучылі ў школе — спачуванне (або спагада).

Чароўная палачка плямістых дзвідаў каперфільдаў кранецца гумаю каленных чашачак інтэлігенцыі (якая, дарэчы, у масе сваёй — быдла, якое моцна п'е і балбоча), і ў гэтай краіне ўсё стане на свае месцы. Першыя ніколі не стануць апошнімі, а апошнія — першымі. Віват!

■ Бадзяжны сабака Менталітэт, апараны поварам-дзяржавай, пойдзе па дарогах з пустым страўнікам і бязмежнай, даўняй тугою ў змучаных карых вачах.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ ў № 12

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 7. "Мінск". 8. Камар. 9. Нёман. 10. Крама. 12. Індыя. 15. Сяло. 16. Кук. 18. Гуно. 19. Слуп. 21. Пума. 23. Рамонак. 25. Невад. 27. Гарох. 28. Аніс. 29. "Мара". 30. Порах. 33. Замша. 35. Лучанок. 37. Трус. 38. Нета. 39. Фтор. 41. Ака. 43. Ліпа. 45. Аракс. 47. Крыга. 49. Келіх. 50. Міёры. 51. Лазня.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Вілія. 2. Ікар. 3. Ранак. 4. Палік. 5. Анды. 6. Наган. 10. Коска. 11. Амур. 13. Друк. 14. Ягада. 17. Убор. 20. Папірус. 21. Парасон. 22. Перон. 24. Богша. 26. Дах. 27. Газ. 31. "Астра". 32. Банк. 33. Апала. 35. Лупа. 36. Кеды. 40. Талер. 41. Аспід. 42. Акорд. 44. Поўня. 46. Рэха. 48. Гала.

ДАРОГІ І ...

■ Дарога ў Траецкім. Удалечыні — царкоўныя крыжы драпаюць неба-прасціну не першай свежасці; тут, па бруку, ідзе чалавек у чорным. Калейдаскоп іншамарак прыветна ківае аддушныне урбанізацыі. Чалавек, не заўважаючы ўздыхаў жывога шэрага каменя, які патануў усёй замшэласцю ў лубачных карцінках фасада, заглядае ў вокны, спрабуючы ўбачыць кружок адэптаў, сканцэнтраваных над спірытычнай кнігаю. Брук гойдаецца хвалямі, узнімаецца на дыбкі, але не ў сілах адарвацца — каналізацыйныя, саўковых часоў люкі намёртва прыбілі яго да зямлі. Дарога ў Траецкім уецца змяёй, выварочваецца ад будучага стагоддзя, хітруе. Яна ведае цану. Цану сабе, Цішыні і Легендзе.

■ Пілігрымы — аўтастоперы і ўцілітарысты,

прапаведнікі духоўнай беднасці і рамантыкі, маргіналы і канфармісты — дзесяткі тысяч людскіх ножаў — у дрэнным абутку і добрым — вытапталі тайну вулачак-дарожак Траецкага прадмесця. Цывілізаваная Паркавая магістраль, абняўшы за талію распаўнелы гатэль "Юбілейны", здзіўлена сочыць за карпатлівай работай камерцыі, якая ў гнёзды на дахах прадмесця для піўнушак, бараў, міні-шашлычных і закусач-

ных з мудрагелістымі вывескамі на пракуранных ілбах.

■ Уначы старадаўнія будынкі жаляцца на лёс Востраву Слэз і выцягваюцца ў струнку, стараючыся ўбачыць свой адбітак у Нямізе, якая яшчэ спіць, а з "Старавіленскай карчмы" даносіцца хрыплы голас дзяўчынкі Алсу. Дарогі спяць... І толькі раніцай па бруку гулкім рэхам стукваюць абцасы Чалавека ў чорным, начнога госця Сяргея Ясеніна.

ЗАПІСЫ НА БІЛЕТАХ

■ Аўтавакзал "Усходні". Голуб на кульцяшках шукае хлебныя крошкі апавядальнай жыццёвай масы, нанізанай на банальны шампур сюжэта. Пылныя чаравікі ўздыхаюць аб антрэсолях і камароўскакітайскіх шчотачках. Лёс дальнабойшчыцай шафярні тужыць упрыкуску з нотнай граматаю Мішы Круга. А сізакрылы фрыярок падбіраецца ўсё бліжэй, агароджваючы фальшам адчуванне паўнаты жыцця і назаўсёды пакідаючы п'едэстал "сімвала міру" ў птушыных вачах сатаварышаў.

Недабіты "бычок" дня, які дзятлавае, параджае няхітрыя думкі ў педыкулёзных галоўках непаяналетніх "гаспадароў жыцця", якія шнараць па кішэні вакзала. Я бы дала гэтым дзеткам, ды няма чаго. ...А можа, проста руката апошніх дваццаці рублёў, якія, магчыма, папоўняць доўгі спіс цыннізму, інкрымінуемы мне спадзвіжнікамі Сусветнага Карбанарыя на Судзе. Страшэнным.

Шчотачкі, дзеткі, шафярня... Аўтобус адышоў. Злосць і чарговы прыступ у дзяўчынкі-цынікі.

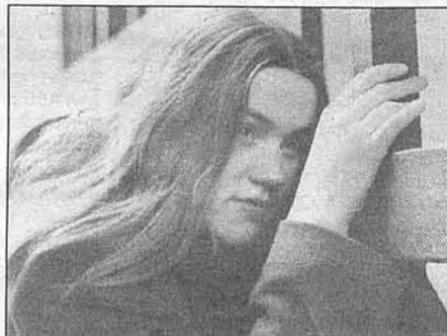
■ Рудыментарны комплекс мужчынскага гонару размазаў мяне па сцяне вагона метро. Выбітыя з мазгоў шматлікія фантомы сэнсу жыцця ціха аганізавалі пад ножкаю ядзернага

грыбка гіпертрафіраванага кансьюмерызму (агульначалавечы інстынкт) — схапіць і паспець. Мужык няпэўнага ўзросту піўным живоцікам пэўнай стадыі развіцця затыкаў дзіркі банальных размоў і горча дыхаў мне ў карак (мусіць, вынікам раптоўнага ўчарашняга разумення ўсяго жаху радавога несвядомага шлюбу і сексу як агульнадаступнай формы жыццёвай рэалізацыі). Істэрыя існаснага душэўнага недахопу павяла яго ўбок, даючы мне магчымасць адарваць сябе ад дзвярэй і развярнуцца. Утыкаюся ў адкрытую кніжку не "метрошнага" фармата:

— Это водка? — слабо спросила Маргарита. Кот даже подпрыгнул на стуле от обиды.

— Помилуйте, королева, — прохрипел он, — разве я позволил бы себе налить даме водки? Это чистый спирт!

На твары дзяўчыны, што абпіралася на поручань, з'явілася кніжна-булгакаўская хітрасць. Шоўк, шалікам абдымаючы пшчотную дзявочую шыйку,

ГУМАР

— Абвінавачаны, што вы думаеце сказаць у сваё апраўданне?

— Я прашу прыняць да ўвагі маладосць майго абаронцы.

— Падсудны, вы ўкралі ў

суседа кларнет. Чаму? Вы ж не ўмеце на ім іграць!

— Канешне, спадар суддзя, але сусед — таксама.

Аптыміст і песіміст разважалі пра будучыню і сьшліся на думцы, што яна

не прадказвае нічога добрага.

— Пры такіх тэмпах інфляцыі, — сказаў аптыміст, — мы хутка пачнём жабраваць.

— Жабраваць? — здзівіўся песіміст. — А ў каго?

СМАЧНА ЕСЦІ!

ШНІЦЭЛЬ ПА-ГРОДЗЕНСКИ

Мякаць свіной карэйкі нарэзаць на кавалкі, адбіць, пасаліць, абмакнуць у яйка, запаніраваць у сухарах і падсмажыць.

Адвараную бульбу стаўчы, дабавіць жаўткі яек, масла, соль, цыбулю і перамяшаць.

Прыгатаваць шарыкі. Намачыць іх у яечных бялках, запаніраваць у муцэ і абсмажыць у фрыцюрцы. Шніцэлі пакласці на абсмажаныя лустачкі белага хлеба і падаць з бульбянымі шарыкамі, паліўшы іх грыбным соусам.

400 грамаў свініны, 1 яйка, 4 сталовыя лыжкі паніравачных сухароў, 4 лустачкі белага хлеба, 1 сталовая лыжка топленнага сала, спецыі, соль.

СОУС ГРЫБНЫ

Прасеяную пшанічную муку падсмажыць да жоўтага колеру і, не даўшы астыць, развесці гарачым грыбным булёнам. Атрыманы соус варыць на слабым агні 15—20 хвілін і працадзіць. Дробна нарэзаную цыбулю абсмажыць у алеі, перамяшаць з нашаткаванымі варанымі грыбамі, абсмажыць і перакласці ў соус, дабавіць соль і пракіпяціць.

3 шклянкі грыбнага булёну, 30 грамаў сушаных грыбоў, 2 сталовыя лыжкі мукі, 1 цыбуліна, 3 сталовыя лыжкі алею, соль.

САШНІ БЕЛАРУСКІЯ З ТВАРАГОМ

Адвараную ў мундзірах бульбу аббраць і стаўчы, дабавіць мукі, яйка, соль, добра размяшаць і сфармаваць у выглядзе пляёшак. На сярэдзіну пакласці фарш з тварагу, змешанага з сырм яйкам, і зашчыпнуць па баках. Сашні запаніраваць у муцэ, абсмажыць з абодвух бакоў у алеі. Падаць у гарачым выглядзе з маслам ці смятанай.

10 бульбін, 5 сталовых лыжак мукі, 1 яйка, 4 сталовыя лыжкі сметанковага масла ці 3 сталовыя лыжкі смятаны, соль.

Для фаршу: 200 грамаў тварагу, 1 яйка.

САСІСКІ ПА-БРЭСЦКІ

У жаўткі дабавіць соль, мукі, алеі, старанна перамяшаць і развесці малаком да кансістэнцыі густой смятаны. Бялкі ўзбіць у пену, пакласці ў цеста і асцярожна размяшаць. Сасіскі памачыць у цесце, абсмажыць на гарачай патэльні ў фрыцюрцы да ўтварэння залацістай скарынкі.

350 грамаў сасісак, 1,5 сталовыя лыжкі мукі, 2 сталовыя лыжкі малака, 2 яйкі, 1 чайную лыжку алею, 3 сталовыя лыжкі свінога сала, соль.

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з сябрамі за рубяжом "Радзіма".

РЭДАКЦЫЯ.

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела — член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнікі
Юрась ЛЯШКЕВІЧ,
Леанід МАРАКОЎ,
Таццяна ХРАПІНА.

Спецыяльны карэспандэнт
Нэллі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

НАШ АДРАС: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 828 экз.
Зак. 1354.

Падпісана да друку 29.5.2000 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку». (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).